

Magyar filmhét Kubában

Hazaérkezett Kubából a magyar filmdelegáció, amely részt vett a baráti országban első ízben megrendezett magyar filmhéten. A küldöttség tagja, Rózsa János filmrendező — akinek „A trombitás” című filmjét is vetítették — elmondta az MTI munkatársának:

— A kubai magyar filmhét eseménysorozatát hazánk felszabadulásának közelebb 35. évfordulója tiszteletére rendezték meg. Az ünnepélyes megnyitón, Havana egyik, mintegy 1500 személyt befogadó filmszín-

házában Jancsó Miklós „Magyar rapszódia” című alkotását mutatták be, nagy sikerrel. A filmhéten többek között az Allegro barbarót, valamint a Rossz emberek, a 80 huszár, a Keménykaplancs és Krumpitorr. Az erőd, a Dóra jelenti, az Olyan mint otthon című filmeket láthatta a közönség.

— A magyar filmművészet iránti érdeklődést jelzi, hogy a kubai televízió folyamatosan tájékoztatta nézőit a filmhét legfontosabb eseményeiről.

József Attila-estek

Az idén József Attila költészetének jegyében rendezik meg — április 18-án Győrött — a harmadik előadóművész-fesztivált.

Kialakult a fesztivál mezejnye: az idén is a legnevesebb színészek és előadóművészek neveztek a versenyre.

József Attila alkotásainak legjavát, valamint mai magyar alkotásait fogják tolmácsolni. E nagyszabású rendezvényt a rádió és a televízió egyenes adásban közvetíti.

Jelen lesz a rádió április 11-én Salgótarjánban is, a költőről elnevezett művelődési házból ugyancsak egyenes adásban sugározza a József Attila-est programját. (MTI)

Aki nem szignálja műveit

T. Knotik Márta, a szegedi Móra Ferenc Múzeum restaurátora textilekkel foglalkozik. Ismerője a régi sírokban talált textilmaradványoknak, csakúgy, mint egykori céhzászlóknak, középkori miseruháknak, népviseleteknek. Tudja, hogyan kell különböző anyagokat megtisztítani, ismeri a textilfestés rejtelmeit, a legkülönbözőbb festési technikákat, tud szőni, szabni, varrni, hímézni, az öltések módjáról, a díszítések milyenségéről megállapítja, mikor készült a munka, s vajon ki lehetett? Emellett ismeri a művészettörténetet, a viseletek változásait, állandó önképzéssel nő föl a mind bonyolultabb feladatokhoz. Mindig aláveti magát a helyreállítandó műalkotás egyedi világának, stílusának. Állandóan a háttérben marad, nagyfokú alázat, szerénység, precizitás és türelem jellemzi tevékenységét.

Az elmúlt év végén a múzeum munkatársai is csodájára jártak egy újjávarázolt, mohazöld színű, gyönyörű festett ábrával díszített hatalmas zászlónak: Heves megye 1715-ben készített zászlójának. Az egri vár új állandó kiállítására készítették Szűcs Árpád festő-restaurátorral közösen. Fejenként 5-600 órájukba telt, amíg a foszlányokból helyreállították a zászlót, s eredeti szépségében restaurálták a nagy értékű műkincs festett motívumait.

— A restaurátorki munka szépsége, hogy mindig új és speciális problémákkal kerülünk szembe. Nincs két egyforma darab, nem lehet sablonos megoldásokkal dolgozni. Az utóbbi másfél évtized minden évére jutott egy-egy zászló, de mindegyik más-más feladatot jelentett. Az egri lobogó sajátossága abban rejlett, hogy a textilanyag két oldalán különböző helyeken más-más ábrázolás volt. Az évszámot, Heves megye címerét, a kétalakos festett zászlótestet és a szórt arany ornamentikát a textillap két oldalán sikerült varakozáson felül újraalkotni. Kizárólag természetes anyagokkal dolgozhatunk, mert az eredeti textilek is természetes alapanyagúak, és fontos, hogy az egymás mellé kerülő anyagok hasonló, vagy jobb esetben közel azonos tulajdonságúak legyenek. Am mind nehezebb hozzájutni a jó alapanyagokhoz, s a finom minőségű varrótköz-

— Az eredeti textilt és a restaurált részt hangsúlyozottan elkülöníti, mint azt egyes restaurátorok teszik, vagy igyekeznek a lehető legpontosabb rekonstrukciót végezni?

— Külön nem töreksem arra, hogy megkülönböztethető legyen az eredeti és a restaurált rész. Hiszen ha megfeszülök sem lehet tökéletes a munka, az évtizedes kopást, a napszitta színeket lehetetlen mesterségesen előállítani. Bár külön nem tö-

reksem rá, mégis egyértelműen látható minden darabon, melyik a régi, eredeti rész és melyik a restaurált. Kiegészítéseket minimálisan alkalmazok és csakis azért, hogy a díszítés folytonosságában, fő vonalvezetésében ne legyen törés, visszaálljon a teljesség illúziója. Céлом, a lehető legjobban megőrizni a régít beléssel, alátámasztással, hogy minden darab eredeti szépségében bontakozzon ki.

— A huszonöt esztendő bizonyára sok szép, különleges és emlékeztető feladatot hozott. Kérem, említse ezek közül néhányat.

— A múzeum Vasvirágok című kiállításán látható a szegedi céhes ipar virágzásának idejéből két zászló: a lakatosok céhének 1795-ből való és a kovácsok 1852-ben készített zászlaja. Ezek igen régen a múzeum tulajdonában vannak, de már a korabeli leltárkönyvbe is bejegyezték meglehetősen rossz állapotukat. Akkor, hogy ne rongálódjanak tovább, elvégezték a legszükségesebb „tűzoltómunkát”. E zászlók különlegessége, hogy a textillap két oldalán a díszítések ugyanarra a helyre esnek. Mire hozzáfogunk a restaurálásukhoz, az anyag olyannyira elhanyagolt volt, hogy csak az egyik oldalt tudtuk eredeti szépségében helyreállítani. A nem látható oldalon csak a szakemberek számára maradtak meg festett részek. A másik emlékeztető munkámat két évvel ezelőtt készítettem. Tizenötödik századból származó, reneszánsz megfogalmazású miseruhákat restauráltam az Iparművészeti Múzeumnak. Ehhez teljesen szét kellett bontani az anyagot.

— Milyen feladatok állnak a szegedi múzeum restaurátorai előtt a közeljövőben?

— Múzeumunk hatalmas leletanyagához képest kevesen vagyunk. Egetően szükség lenne egy restaurátorra, s reményünk van, hogy meg tudjuk teremteni a papírrestaurálás feltételeit. Az elképzelések szerint az iparművészeti restauráló csoport átköltözik a múzeum új épületébe, a Fekete-házba, ott kialakíthatók egy olyan restaurátorműhely feltételei, ahol az országban elsőként nagyméretű textiliák, elsősorban zászlók helyreállításával foglalkozhatnánk. Mű lenne arra is, hogy a múzeum új- és legújabb kori történeti osztályának különleges értékeit, az egyleti és munkaszomszalmi zászlókat fölújítsuk. Megteremtődhetne egy olyan műhely, ahol tapasztalataimat átadhatnám fiatal és lelkes kollégáknak. Az idei múzeumi hónapot a restaurálás jegyében rendezik meg októberben. Ebből az alkalomból a budapesti restaurátorok a fővárosban rendeznek kiállítást, a vidékiek Miskolcon mutatkoznak be. Mivel egy-egy ilyen bemutatón mindig kész munkákat állítanak ki, úgy gondolom, hogy Miskolcra egy olyan félig restaurált női felsőruhát küldök, melynek darabjain a közönség végigkövetheti a textilrestaurálási munka több fázisát, az eredeti emléktől a tisztításon és alábelelésen át a pótlásokig. Ugyanakkor szeretnénk bemutatni a szegedi lakatosok kétszáz éves céhzászlóját is.

Azon a tárlaton — kivételesen — ott lesz a bemutatott darabok alatt a restaurátorok neve. T. Knotik Mártáé is.

Tandi Lajos

Értéket az értéktelenből

Gyűjtsük a hasznosítható hulladékokat!

Olvastam egy amerikai magazinról. Növényi hulladékok ezek az egyik végén, és értékes, üzemenyagá alakítható alkotórészt ad ki a másik oldalon. Bolond lenne bárki is szemétre dobni az éhietetlen krumpelit, répát, salátalevelet, amikor a személtárra „pénzt” csinál belőle a gép. Elképzeltem, mi lenne, ha nálunk itt, Szegeden, Tárjában föllátnának egy olyan szerkentyűt, amely gombnyomásra fálna be a lyukas zoknikat, a divatjamúlt, porrongynak se alkalmas ruhaneműket és közben méterszám tekergőzne ki belőle a frissen szőtt kelme. Nem tudom, ki állná meg, hogy ne ezt a masinát táplálja a szemételepet „gazdagító” kukka helyett.

Pedig ugyanez a folyamat játszódhat le a gazdasági élet gépezetében is, csak lassabban, kerülőutakkal, kevésbé látványos módon: üvegdarabokból, papírhulladékból, hasznavehetetlen fémekből csakúgy készíthetnek értékes anyagot, mint a rongyból. Készíthetnek, ha van miből. 1978-ban ugyanis Magyarországon körülbelül 9 millió köbméter szeméttel kellett megsemmisíteni: elégetni, elásni, ártalmatlanná tenni. A fővárosban egy tonna mennyiséggel ezt 400 forintért teszik. Az új szeméttégetőm több mint 2 milliárd forintba kerül. Ilyen hatalmas összegeket önként bele abba, hogy az egészséget, környezetet károsító, sok helyett foglalt szeméttől megszabaduljunk, és e közben nem tesszünk különbséget értékes és értéktelen hulladék között. Holott, okos szortírozással elérhetnénk: az újrahasonosítás révén csökkenne az igény az elsődleges nyersanyagok iránt, kevesebb energiával lehetne belőlük új terméket gyártani, és megtakaríthatnánk az elpusztításukra fordított energiát is.

Azt hinné az ember, mindent tudja, mi sem lenne természetesebb: a családok, az üzletek, a tézsek, az ipari üzemek termelte hulladékból külön választjuk az ér-

tékeset, a kidobni valótól. Amerikában külön konténerbe rakja a háziasszony a rongyot, a papírt, a műanyag flakont, az üveget, a növényi hulladékot, és szinte alig marad valóban kidobásra ítélt szemét. De nem kell ilyen messzire tekintenünk a jó példáért: az NDK nagyvárosaiban élő ember is begyakorlott mozdulattal dobja a kijelölt helyre a különböző hulladékokat.

Tulajdonképpen, ha jól belegondolunk, nincs is ebben semmi rendkívüli: kiki a saját és az ország jól felfogott érdeke szerint cselekszik. Az ész diktálta kezmozdulat ott már szokássá vált.

És nálunk? Hát ez ügyben van még tanulni valónk. Mint ismeretes, 1979. november 1-től közös hulladékgyűjtési akciót indított a Dél-magyarországi MEH Vállalat és az IKV, kísérleti jelleggel, egyelőre csak Tárjában. A „tanítást” a hulladékgyűjtés ABC-jénél kezdtek. Minden, állami lakásban élő család nyomtatott cédulát talált a levélszekrényében, melyből megtudta, mi az ő teendője. Az IKV 1 ezer 500 papírsádot jutattott el nyolcvan háztámba, hogy legyen mibe különválogatni a hasznos anyagokat. Ezzel a munkával egybeként a házfelügyelőket bízták meg, megfelelő honorárium ellenében. A MEH gépkocsija havonta egy alkalommal gyűjti össze a fálhalmozott hulladékot, s ilyenkor cserélik ki a zsákokat is.

Az első három hónap elteltével összegyűjttek a házfelügyelők, a MEH, az IKV, a Városgazdálkodási Vállalat és a néprönt képviselői, hogy megbeszéljék az eddigi tapasztalatokat. Sok mindenre fény derült ezen az értekezleten. Egyes házfelügyelők panaszkodtak a lakókra: nem tudnak zöldágra vergődni velük, kevés bennük a segítő szándék. Sokan továbbra is a kukába öntik az üszágpapírt is. Arra is van bőven példa, hogy a gondosan szétválogatott papírköte-

gek máról holnapra egyszerűen eltűnnek, a papírszálak pedig a szemétdobba kerülnek. Akad lakó, aki a házfelügyelőt sainálja a pénzt, amiért megdolgozik, azért ágál ellene — és az akció ellen. Pedig — mint az IKV igazgatója is elmondta, ezen a tanácskozáson — bárki maga is elviheti a MEH-be magagyűjtött hulladékát, és nem kell riválisnak tekinteni a beszállító gyerekeket sem. Hiszen valamennyi papír és rongy gazdaságunk hasznára válik, amely eljut a MEH-be. És ez a lényeg: az újrafeldolgozás útjára kerüljenek a háztartások hasznos hulladéka.

Az „ABC”-n túljutva azonban szép eredményekről is lehet már számolni. Eddig csaknem 2 ezer 600 kilogramm papírt gyűjtöttek össze a tárjaniak. Ebből 613 kilogramm újságpapír, 676 kilogramm színes újság és 1 ezer 300 kilogramm vegyes papírhulladék. A gyűjtőkedv nem ilyen mértékű, ha a rongyoktól kell megválniuk a háziasszonyoknak: eddig mindössze 330,5 kilogramm jött össze.

A tapasztalat szerint ott tanulmányosabbak, öntudatosabbak a lakók, ahol eddig is jó emberi kapcsolatuk volt a házfelügyelővel. Kiemelkedő eredményt értek el a háromszáz épületek bérleti, a 418., a 419., az 522., az 523., a 602., 603. és a 804-es házban élő családok.

És a többiek? Bizunk benne, hogy ha lassan is, de egyszer megtanulja nemcsak minden tárjani, hanem minden magyar ember az okos takarékoskodás ABC-jét. Ha magától nem, hát a néprönt kisse aktívabb közreműködésével. Hogy az ország hasznára, mi is a pénz „várásoljunk” a hulladékokból.

Chikán Ágnes

A réműlet dokumentuma

Esperantó könyvritkaságok Szegeden

Hukunaga-Isao idős japán békeharcos, akit hosszabb ideje kórházban ápolnak, nagy formátumú, 344 oldalas könyvet küldött ajándékba a Somogyi-könyvtár esperantó különgyűjteményének. A modern, izléses köntösű anyagból Európa csak 250 darabot kapott. Akár a réműlet könyvének is nevezhetnénk a modern könyvkötészet és könyvnyomdászat e szép termékét, a címe ugyanis Hiroshima, Na-

gasaki atombombázásának képes dokumentuma. A vaskos dokumentumgyűjtemény az atombombázás 35. évfordulójára jelent meg a japán békeharcosok népes táboraának áldozatkészségéből, s több mint 6 ezer főtől, valamint a túlélők festményeiből, rajzaiból válogat. Első kiadása 1978 végén jelent meg japánul. A könyvet rövidebb időre kölcsönadja a Somogyi-könyvtár az érdeklődőknek.

Hétköznapiak Vonalak

Vannak parkolóhelyeink. (Aki nem hiszi, járjon utána. Látni fogja, hogy új városrészeinkben már meglehetősen sok helyet biztosítunk az autók számára, méghozzá drága pénzen.) Vannak autók. (Aki nem hiszi, nézzen körül az utcán, vagy próbáljon nem fizető parkolóhelyet találni hétköznapi a Belvárosban. Az ellentétben a kocsira várókkal, máris úgy fogja érezni: sok is nálunk az autó.)

Autók és parkolóhelyek tehát — ha városrészek szerint nem is — nagyjából kiegyenlített számban vannak jelen Szegeden. Ebből az következik, hogy átlagos (és szerencsés) esetben egy-egy környéken éppen annyi parkolóhely van, amennyi autó. Ez mindenesetre szerencsés dolog, főként akkor, ha az egyes parkolóhelyek vonalakkal vannak elválasztva egymástól. Új lakónegyedeinkben viszont

gyakorta hiányoznak ezek a vonalak, s így gyakori (és elkésért) látvány, hogy sok helyen négy kocsi foglalja el öt helyét és így tovább. Mit tehet a kiszorult tulaj? Átkozódik, s esetleg olyan helyen hagyja kocsiját, ahol az a forgalmat is zavarja.

Igaz, apellálhatnánk az emberi jóérzésre, figyelmességre: miért nem állnak be pontosabban az emberek a parkolóhelyekre. Hát, vonalak híján ez sok helyen igencsak nehéz, szinte lehetetlen. Főleg kezdő vezetők számára. akik még nemigen képesek fölmérni, egy-egy helyen hány kocsi fér el és hogyan. És ha segítenék nekik? Akkor olcsó, tájékoztató vonalak segítségével alighanem legalább tíz százalékkal gva-rapíthatnánk valódiagos parkolóhelyeink számát. Talán lehetne annyi parkolóhelyünk is, amennyi papíron van...

Kancsók

— Két deci bort kérek és egy ásványvizet — rendel a vendég, aki éppen a bort. Vagy kér még egy nem Inna fröccsöt, de a poharat, s egyik pohárból bor mellé szívesen látna némi vizet is, vagy éppen a saját izlése szerint akarja hígítani italát. Hamarosan eléje tesznek egy jó formájú kis kancsó a borral, mellé a vizet és a poharat.

— Két deci bort kérek és egy ásványvizet — rendel a vendég, mint fent. Hamarosan eléje tesznek egy kétdecis poharat borral töltve és egy üveg ásványvizet. Aztán törheti a

fejét: most mit kezdjen a vízzel, ha hígítani akarja a bort. Vagy kér még egy nem Inna fröccsöt, de a poharat, s egyik pohárból bor mellé szívesen látna némi vizet is, vagy éppen a saját izlése szerint akarja hígítani italát. Hamarosan eléje tesznek egy jó formájú kis kancsó a borral, mellé a vizet és a poharat.

A két deci bort kérek és egy ásványvizet — rendel a vendég, mint fent. Hamarosan eléje tesznek egy kétdecis poharat borral töltve és egy üveg ásványvizet. Aztán törheti a

Sz. I.

Kerámiák exportra

Háromszorosára növelte nyugati exportját a magyar-szombatfiai kerámiaipar azáltal, hogy a futószalagrendszeren öntött, sajtolt kerámia-gyártástól visszatért a sima korongozáshoz. A régi technológiához való „megtérés” itt kivételesen teljes sikert hozott. A régi őrségi fazekasok gyári utódjai jó érzéssel felismerték, hogy hagyo-

mányos használati fazekas-érmények ma újból divatosak, jól eladhatók. Ráadásul ugyanabból az olcsó helyi agyagból előállíthatók, amiből hosszú időn át csak virágcserepet és csibetartót gyártottak. A szerencsés váltást több évig tartó, jórészt saját erőből megvalósított rekonstrukcióval készítették elő.